

2.1 Sähkömagneettinen induktio

- ▶ Esim. dynamo, muuntaja, metallinpaljastin, induktioliesi, generaattori, ...
- ▶ DEMO: Käämi muuttuvassa magneettikentässä
- ▶ **Sähkömagneettinen induktio:** magneettikentän muutos indusoi johtimeen jännitteen $\Rightarrow$ induktiovirta.
- ▶ **Lenzin laki:** Induktiovirran suunta on sellainen, että sen synnyttämä magneettikenttä vastustaa ulkoisen kentän muutosta.
- ▶ Kts. kuvia kirjan sivu 54.

- ▶ Lenzin laista: jos ulkoinen kenttä heikkenee, niin induktiovirran aikaansaama kenttä vahvistaa tätä kenttää ja päinvastoin.
- ▶ Jos kaksi magneettia hylkivät toisiaan, niiden magneettikentät ovat vastakkaissuuntaiset.

2.2 Liikkuva suora johdin magneettikentässä

- ▶ Johdin (pituus l) saapuu kohtisuorassa magneettikenttään (vuon tiheys B) nopeudella v . Varauksia siirtyy kunnes sähköiset ja magneettiset voimat kumoavat toisensa (kts. kuva).
- ▶ Tasapainotilanteessa $F_m = qvB$ ja $F_s = qe/l$ ovat yhtä suuret:

$$qvB = qe/l \Leftrightarrow e = lvB$$

- ▶ Jos johdin ei ole kohtisuorassa nopeusvektoriin nähden tai jos nopeusvektori ei ole kohtisuorassa magneettikenttään nähden on laskettava kohtisuora projektio $\Rightarrow$ sinitermi.

Esimerkki

Lentokone (siipien kärkiväli 10 m) lentää itään nopeudella 500 m/s. Maan magneettikentän magneettivuon tiheys on $50 \mu\text{T}$. Kenttä suuntautuu vinosti alaspäin 60° kulmassa maanpinnan suhteen. Kuinka suuri jännite siipien kärkien välille indusoituu? Kumpi siipi varautuu positiivisesti?

- ▶ Pinnan läpäiseä magneettikenttä = **Magneettivuo**:

$$\Phi = AB$$

- ▶ Tässä A on silmukan *kenttää vastaan kohtisuora* pinta-ala ja B vuon tiheys.
- ▶ Jos silmukan taso on vinossa, on käytettävä kohtisuoraa projektiota.

$$[\Phi] = [A][B] = 1Tm^2 = 1Wb \text{ (weber)}$$

- ▶ Kts. kuvat kirjan sivu 62.

- ▶ KUVA: Johdin liikkuu silmukan päällä (vrt. kirjan sivu 62)

$$\Delta s = v\Delta t$$

$$\Rightarrow \Delta A = l\Delta s = lv\Delta t$$

$$\Rightarrow \Delta\Phi = B\Delta A = Blv\Delta t = e\Delta t$$

$$\Rightarrow e = -\frac{\Delta\Phi}{\Delta t}$$

- ▶ Jännitteen suunta on sellainen, että se vastustaa muutosta (Lenzin laki) (miinusmerkki kaavassa sopimusasia).
- ▶ N johdinsilmukkaa $\Rightarrow e = -N\Delta\Phi/\Delta t$.